

22

9

вересень
1969

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

ЗМІСТ

Марксизм-ленінізм — наша ідейна зброя	Стор. 1
В. Андрущак — По ленінському шляху	3
Л. Убийкін — Перша ланка освіти	7
І. Ніколаєнко — Підготовку дітей до школи — на рівень нових завдань	10
О. Хорліков — Спільними зусиллями	16

Теорія і методика дошкільного виховання

А. Богуш — Методика навчання дошкільнят елементів грамоти	18
---	----

Відмінники дошкільної справи

Д. Виходець — Дбайливий керівник і вихователь	23
М. Веркалець — Ранкове сьйво	24
Г. Голубівська — Майстри виховання	25

З досвіду

Н. Савіна — Навчання елементів грамоти	27
Н. Приходько — Розвиток інтересу у дітей і формування початкових математичних понять	30
О. Єрмак — Більше уваги фізичному вихованню	33
Н. Тімашкова — Дружба з піонерами	36
Р. Писарева — Добрі друзі	39
Л. Пасенко — Святкування дня врожаю	41

Сторінка для дітей

Прапор Жовтня (сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка)	42
Свято Жовтня (сл. Г. Бойка, муз. А. Рябчуна)	43
Великий Жовтень (сл. Г. Бойка, муз. Г. Бірюшова)	44
В. Кукловська — До Жовтневого свята	46

Редакційна колегія:

Л. В. Артемова, Т. В. Введенська, К. І. Виговська, М. Д. Ільченко, В. К. Кортило,
Н. Ю. Переверзева, М. А. Познанська, Г. І. Сушан (головний редактор), Т. Д. Тома-
шівська, З. М. Хорошко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко
«Дошкольное воспитание» (на українском языке)

Ежемесячный методический журнал Министерства просвещения УССР
Издательство «Радянська школа»

Техредактор О. О. Чала. Коректор Л. А. Губкіна.
Адреса редакції та видавництва: Київ, 53, Ю. Коцюбинського, 5.
Тел. 79-80-71, дод. 3-12.

БФ 08564. Здано до набору 5.VIII 1969 р. Підписано до друку 26.VIII 1969 р. Формат
паперу 70×108¹/₁₆. Фіз. арк. 3. Умовн. арк. 4,2. Обл.-видавн. арк. 5,3. Зам. К-143.
Тираж 67980.

А. БОГУШ
(Запорізький педагогічний інститут)

Методика навчання дошкільнят елементів грамоти

Навчання дітей сьомого року життя елементів грамоти невід'ємно пов'язане з виконанням програми з розвитку мови і знайомства з навколишнім життям. Вихователів хвилює питання, яке місце повинні посідати ці заняття серед інших занять на тиждень?

Заняття з навчання елементів грамоти планується і проводиться один раз на тиждень за рахунок занять з розвитку мови і знайомства з навколишнім світом. У плані воно повинно відбиватися так:

Заняття з розділу «Розвиток мови і знайомство дітей з навколишнім світом». Вид: навчання елементів грамоти. Тема: знайомство з реченням (або з новим звуком). Далі визначається програмовий зміст, хід заняття.

Заняття по підготовці руки дитини до письма плануються з вересня місяця теж щотижнево і є складовою частиною занять з образотворчої діяльності. Проте протягом року потрібно провести 2—3 заняття, цілком присвячені підготовці руки дитини до письма.

Навчання дошкільнят елементів грамоти у дитячому садку має два періоди: підготовчий і навчання читання. Завданнями підготовчого періоду (вересень—грудень) є: практично ознайомити дітей з реченням; допомогти їм усвідомити, що ми говоримо реченнями, а речення складаються зі слів, що в реченні може бути 2, 3, 4 і більше слів; навчити визначати порядок слів у ньому; практично ознайомити зі складами і звуками та буквами а, у, м, ш. У цей період ведеться також наполеглива робота з розвитку фонематичного слуху. Головні зусилля повинні бути спрямовані на те, щоб привчити

дітей учитися, домогтися свідомого прагнення оволодіти конкретними знаннями, яке вимагатиме від них певних зусиль, напруженої розумової роботи. Вихованці повинні зрозуміти кінцеву мету навчання — вміти самостійно читати і розуміти казку, оповідання, будь-яку книжку. Цьому й підпорядковується вся робота з розвитку мови в підготовчому періоді.

В цій статті подаються конспекти і плани занять з навчання дошкільнят елементів грамоти, проведених у дитячих садках Запорізької області. Заняття подаються в певній послідовності, відповідно до вимог «Програми виховання в дитячому садку» та методичних вказівок щодо навчання елементів грамоти.

Початком роботи є організація першої екскурсії до школи. Мета такої екскурсії — ознайомити дітей з приміщенням школи, розповісти про те, що всі діти з 7 років ідуть до школи вчитися. Перший день навчання — це свято для всіх школярів.

Вересень

Протягом цього місяця вихователь підпорядковує більшість занять з розвитку мови вихованню у дітей інтересу до школи, формує у них установку на навчання. Знайомить дітей з груповою кімнатою, обладнанням, «Азбукою», влаштовує зустрічі зі школярами тощо.

Перше заняття: ознайомити дітей з груповою кімнатою та обладнанням. Знати, що група називається підготовчою до школи. Показати розрізну азбуку, індивідуальні каси, зошити, першу книгу — «Азбуку» тощо.

План заняття.

1. Читання вірша Н. Забіли «Мала школярка». Запитання за змістом вірша: «Про кого йде мова у вірші?», «Чому Галинка проходить повз дитячий садок?», «Куди поспішає Галинка?», «Хто тепер Галинка?»
2. Розповідь вихователя про школу.
3. Огляд групової кімнати, навчального приладдя.
4. Знайомство з «Азбукою» Ф. Яковенко. Малюнок на стор. 3: кімната, тато вчить хлопчика читати. Запитання: «Кого намальовано на цій картині?», «Що вони роблять?», «Що у татка в руках?». Діти перерортають стор. 4. Запитання: «Що намальовано на цій картинці?», «Що роблять діти?»
5. Підсумкова розповідь вихователя.

Наприкінці першого тижня бажано запросити учнів другого класу школи в дитячий садок, запропонувати їм розповісти про школу, про те, що вони роблять у ній. Відомо, що менші охоче слухають розповіді старших дітей. Протягом перших 10 днів планується екскурсія до школи.

Програмовий зміст: ознайомити дітей зі школою, знати, що в школі дітей навчає вчитель, діти звуться учнями, школярами. Збагатити активний словник словами: вчитель, школяр, учень, клас, парта.

План заняття.

1. Починається заняття в груповій кімнаті читанням вірша С. Маршака «Школяру напам'ять». Запитання: «Про що йдеться у правилах?», «Чим схожі ці правила з правилами дитячого садка?», «Чому цей вірш звється «Школяру напам'ять?»
2. Бесіда про правила поведінки на вулиці і в дитячому садку.
3. Знайомство зі школою. Спокійно ввійти до приміщення. Провести дітей по коридорах, вестибюлі, класах, кабінетах, пояснити призначення табличок на дверях. Звернути увагу на тишу під час уроку.
4. Знайомство з класом під час перерви. Розповідь учителя.
5. Присутність дітей на уроці (15—20 хв).

На наступних заняттях з розвитку мови ведеться робота з картиною та заключна бесіда про школу.

Розповідь за картиною «У класі». Програмовий зміст: уточнити і закріпити знання дітей про школу, підтримувати у них інтерес до навчання.

План заняття.

1. Вступна бесіда (діти пригадують екскурсію до школи).
2. Розгляд картини, бесіда за картиною.

3. Складання дітьми творчих розповідей за картиною.

4. Читання вірша А. Барто «У школі».

Заклучна бесіда про школу. Програмовий зміст: уточнити і закріпити знання дітей про школу (в школі діти одержують знання, вчаться читати, писати). Активізувати словник дітей словами: вчитель, учень, клас, парта, директор.

План заняття.

1. Загадування загадок про книжку. (Не сорочка, а зшита, не людина, а говорить). Запитання: «Чому книжка говорить?», «Хто може сам читати книжку?»
2. Запитання до дітей порівняльного характеру про школу і дитячий садок («Як звється кімната, де діти вчаться?», «На чому вони сидять?» та ін.).
3. Розповідь вихователя про школу. Розгляд картини «Перше вересня».
4. Підсумок заняття.

На знайомство з реченням відводиться чотири заняття (два — у вересні, два — у жовтні).

Перше заняття: практично ознайомити дітей з реченням. Дати поняття про те, що ми говоримо реченнями.

План заняття.

1. Складання дітьми сюжетних розповідей на групу іграшок.
2. Виділення речень з розповідей дітей. Знайомство з реченням.
3. Складання речень про окремі іграшки.
4. Підсумок заняття.

Друге заняття: дати поняття про те, що речення складається зі слів. В реченні може бути два слова.

План заняття.

1. Описування іграшок. Виділення речень.
2. Складання двослівних речень про предметні картинки. Аналіз цих речень.
3. Дидактична гра «Хто більше придумав речень про іграшку».

Жовтень

Третє заняття: ознайомити дітей з трислівним реченням, навчити ділити речення на слова, визначати порядок слів у реченнях.

План заняття.

1. Складання дітьми творчих розповідей за змістом картини «Збір врожаю».
2. Виділення двослівних речень, аналіз їх.

3. Складання речень із трьох слів за картиною. Аналіз їх.

4. Підсумок заняття.

Четверте заняття: закріпити й уточнити знання дітей про речення. Знати, що речення складається з 2, 3, 4 і більше слів, вчити аналізувати речення.

План заняття.

1. Читання дітям української народної казки «Кривенька качечка». Бесіда за змістом казки.

2. Виділення з розповіді окремих речень, аналіз їх.

3. Підсумок заняття.

На знайомство зі складом відводиться чотири заняття (два — у жовтні, два — у листопаді).

Перше заняття: дати поняття про те, що слова поділяються на частини — склади. Ознайомити з двоскладовими словами, з прямими, оберненими складами.

План заняття.

1. Читання вірша Г. Бойка «Вереда». Бесіда за змістом вірша.

2. Виділення слова *мама*. Аналіз його. — Як хлопчик вимовляв слово *мама*? По частинах. Послухайте, як я скажу це слово, придивіться, скільки разів відкривається рот. Отже, у слові *мама* дві частини *ма* — перша, і *ма* — друга. Кожна частина слова зветься складом. У слові *мама* два склади, тобто дві частини.

Вихователь пропонує дітям підставити долоню під підборіддя і проказати слово *мама*. Скільки разів доторкнеться підборіддя до долоні, стільки складів у цьому слові.

3. Показ предметних картинок (*рама*, *шуба* та ін). Поділ слів на склади.

4. Придумування дітьми двоскладових слів. Аналіз їх.

5. Дидактична гра «Закінчи слово».

Друге заняття: ознайомити дітей з трискладовими словами. Закріпити знання про двоскладові слова.

План заняття.

1. Читання вірша С. Маршака «Вусатий-смугастий». Запитання до дітей: «Як дівчинка вчила котика говорити?» Виділення слова *бабуня*, аналіз його.

2. На столі стоять різні іграшки та предмети. Дітям пропонують вибрати ті, у назві яких два склади, три склади.

3. Загадування загадок вихователем і дітьми, слово-відгадка яких складається з двох і трьох складів. Аналіз їх: Крила є, а не літає, ніг немає, але не наздоженеш (*ри-ба*). Хто над нами по стелі ногами ходить, не боїться? (*му-ха*). У хлівці два ря-

ди баранців і всі біленькі (*зу-би*). Шуба синя весь світ накрила (*не-бо*). Біла кора, тоненькі віти, що то є, відгадайте, діти? (*бе-ре-за*). На подвір'ї живе, будинок стереже, хто в гості йде, хазяїну знати дає (*со-ба-ка*). Хто мене бачить, той і плаче (*ци-бу-ля*). Хто на зиму роздягається, а на літо вдягається? (*де-ре-во*).

4. Дидактична гра «Закінчи слово».

Листопад

Третє заняття: дати поняття про однокладові слова; слово-склад.

План заняття.

1. Повторення попереднього матеріалу. Робота з предметними картинками.

2. Загадування загадок, слово-відгадка яких має один склад: Чорне сукно лізе у вікно (*ніч*). Без дерева, без сокири через річку міст зробив (*лід*). Йде в кип'яток чорний, а з нього — червоний (*рак*). У нашої бабусі сидить звір у кожусі, біля пічки гріється, без водички миється (*кіт*).

Аналіз слів: *рак*, *лід*, *кіт*, *ніч*.

3. Робота з предметними картинками. Вибрати ті картинки, слово-назва яких не ділиться на склади.

4. Дидактична гра «Впіймай потрібне слово». Вихователь читає повільно коротенькі вірші, діти, почувши слово-склад, плескають у долоні. «Зима» Г. Демченко: «Дід Мороз трусив кожух — і на землю пада пух. Поле, річку і село білим снігом замело». «Мак»: «Ой, на горі мак, під горою мак. Мак, маки, маківочки, зелені голівочки, станемо так, як зелений мак».

5. Підсумок заняття.

Четверте заняття: закріпити з дітьми, що слова поділяються на склади. У слові може бути один, два, три і більше складів.

План заняття.

1. Читання вірша П. Воронька «Помагай». Виділення та аналіз слів *поле*, *сад*, *ряд*, *луг*, *ліс*, *село*, *мулярі*, *ковалі*, *пасіка*.

2. Робота з предметними картинками. Вихователь стукає молоточком з 2, 3, 1 раз, діти піднімають картинку з відповідною кількістю складів у слові-назві.

3. Загадування загадок.

4. Дидактична гра «Знайди потрібну іграшку».

На знайомство дітей зі звуками й буквами відводиться шість занять.

Перше заняття: знайомство зі звуком і буквою *а*.

Програмовий зміст: дати поняття про звук, ознайомити зі звуком і буквою *а*, знати, що звук ми чуємо і вимовляємо, а букву бачимо і пишемо. Вчити виділяти звук у слові. Виховувати слухову увагу.

— Який перший звук? Поставте букву у в індивідуальних папках.

— Який другий звук? Поставте другу букву. Прочитаємо це слово.

— Скільки складів у ньому?

3. На столі лежать іграшки, предмети. Вихователь пропонує підійти і взяти іграшку, в назві якої є звук а (*машина, качка, лялька*) або звук у (*рушник, рушниця, тролейбус*); звуки а та у в одному слові (*ручка, сумка, кружка*). Діти аналізують, де чується потрібний звук.

4. Підсумок заняття.

Після знайомства з голосними а, у вихователь знайомить дітей з приголосними м, ш. Дається поняття про приголосний звук.

Четверте заняття: знайомство зі звуком і буквою м.

Програмовий зміст: дати поняття про приголосний звук. Ознайомити з приголосним звуком і буквою м.

Хід заняття.

1. Читання оповідання Л. Толстого «Хто найкращий з усіх».

Запитання до дітей: «Що трапилось з дитиною?», «Як вона відповідала?»

— Діти, в слові *мама* який знайомий звук ви чуєте? (Звук а).

— Який це звук? Чому він голосний?

— Зараз я скажу ще раз це слово, а ви уважно послухайте, який іще звук чується в цьому слові? (Звук м).

Діти ділять слово *мама* на склади, зі складів виділяють звуки. Вихователь показує картинку («сом»).

— Зараз я вам покажу картинку і почую вимовляти слово, а ви його закінчите. Со...

Діти: ...м.

— Який ви звук сказали?

— Який останній звук у цьому слові?

Пояснює артикуляцію звука, особливості його вимови: це приголосний звук, вимовляється чітко, уривчасто. Повітря в роті зустрічає перепони. Його не можна співати.

— Скажемо всі разом: м.

— Які ви знаєте голосні?

— Діти, голосні звуки утворюють склад. Скільки у слові голосних, стільки у ньому й складів. Приголосні самі по собі складу не утворюють.

Вихователь вивішує знайому дітям картинку «Всі за роботою». Пропонує назвати предмети, в назві яких є звук м. Діти навивають (*килим, мама, машина, молоко, миска, мисник*). Аналізують слово *машина, молоко*.

— Діти, яку ви знаєте скоромовку на звук м?

— Мама мила милом Мілу.

2. Знайомство з буквою м. Будова букви. Читання її, викладання букви з паличок: дві великі (по 8 см) і дві маленькі (по 4 см); для маленької букви відповідно дві по 4 см і дві по 2 см.

3. Дидактична гра «Покажи букву».

Вихователь називає слова зі знайомими звуками а, у, м. Діти, почувши знайомі звуки, піднімають відповідні букви.

4. Підсумок заняття.

Аналогічно проводиться й наступне, п'яте, заняття цієї теми — знайомство зі звуком і буквою ш.

Останнє, шосте, заняття підготовчого періоду присвячується повторенню всього попереднього матеріалу.

Тема: повторення звуків і букв а, у, м, ш.

Програмовий зміст: закріпити знання дітей про речення, слово, склад. Повторити знайомі голосні і приголосні звуки а, у, м, ш. Читання слів *ау, уа*.

Хід заняття.

1. Складання розповіді за такими словами: *мама, мило, Маша, літо*. Аналіз речення «*Мама мила Машу*». Аналіз слів *мама, Машу*.

2. Повторення голосних і приголосних звуків.

— Які ви знаєте голосні? Чому вони звуться голосними?

Викладання голосних у касах. Читання слів *ау, уа*.

— Які ви знаєте приголосні? Чому вони називаються приголосними?

Викладування приголосних букв.

3. Загадування загадок (у слові-відгадці повинні бути знайомі звуки): Я не їм вівса та сіна, дайте випити бензину, усіх коней обжену, куди хочеш повезу (*машина*). Я красиве, кольорове, і гладке, і миле, а очі мене бояться (*мило*).

Діти аналізують слова-відгадки.

4. Промовляють скоромовки на звуки м, ш.

5. Дидактична гра «Який ряд згадає більше слів з потрібним звуком».

Про проведення занять у другому півріччі розповімо в наступній статті.

